

Sted. Ved den udvidede Undervisning lægges der en forøget Byrde paa Kommunerne. Undervisningen i Friskolen i Kjøbstæderne kan vistnok gennemsnitsvis ikke sættes højere end til omtrent 17—18 Timer i hver Klasse, og en Forøgelse til 24 Timer i hver Klasse vil især for de større Skoler allerede medføre en meget betydelig Byrde. Men dertil kommer, at Loven jo tillige betydelig indskrænker Antallet af de Børn, der maa være i enhver Klasse, fra 50 til 30—40 — jeg vil sætte 35 —, hvorved altsaa, naar det fulde Børneantal, som efter den nuværende Lovgivning tilhædes, er der, Tallet i hver Klasse maa nedsettes med omtrent 15, og i de Skoler, hvor der er mange Klasser, vil da igjen Oprettelsen af nye Klasser betyde det Samme som Tilveiebringelse af nye Skoler. Naar det f. Ex. i en Kjøbstad er 900 Børn i Friskolen, ville de omtrent være fordelte saaledes, at 100 gaa i Fogeskolen og de 800 i 8 dobbelte Klasser; Klasserne ere jo nemlig dette i Dreng- og Pigeklasser, hvoraf den ene Slags har Undervisning om Formiddagen, og den anden om Eftermiddagen. Indskrænkes nu Antallet af Børnene i hver Klasse med 15, saaledes som foreslaaet, bliver der i hver af de 8 Drengklasser 120 Børn, i hver af de 8 Pigeklasser 120 Børn at staffe Plads til; dertil vil behøves fire nye Klasser, og dette vil paa de fleste Steder medføre Nødvendigheden af Tilbygninger eller nye Bygninger. Dertil kommer, at, naar en saadan Forandring sker, vil det være nødvendigt, eller i alt Fald ønskeligt, at den sker i den Retning, som ogsaa Lovforslaget meget rigtigt og forstændigt har angivet, nemlig at der tilveiebringes fri Helbudsundervisning for Alle, eller at der dog navnlig gives de ældre Børn eller dem, der nu have i Friskolens øverste Klasser, Udgang til en saadan fri Undervisning af samme Omfang og Indhold som den, der nu gives i Betalingskolen. Der vil altsaa baade med Hensyn til den nuværende Friskole og med Hensyn til den tilsigtede fri Helbudsundervisning, som der virkelig er Trang til, og endelig med Hensyn til den Understøttelse, som det vistnok vil blive nødvendigt at give enkelte Privatskoler for at overtage Noget af den Gjerning, Betalingskolerne nu have, behøves store Udgifter. Den Forpligtelse, der efter Anordningen af 1814 var til at oprette Betalingskoler, var vel ikke absolut. Den var betinget af, at der fra Forældrenes Side blev ydet tilstrækkelige Bidrag til deres Opretholdelse, og hvorledes har dette nu udvillet sig? Da Ordningen skulde træffes, var det kun Borgerstanden i Kjøbstæderne, de, der havde Borgerstab, som udøvede nogen Indflydelse paa Kommunens Anliggender. Der var den Gang tillige en Standsforskjel til Stede, som nu mer og mer forsvinder. Man kunde ikke den Gang tænke sig, at Borgereens Barn skulde sidde i samme Klasseværelse og nyde samme Undervisning som Arbejderens eller

Dagleierens, og Følgen var altsaa den, at ved Ordningen af Skolevæsenet blev egentlig den største Bægt lagt paa Tilveiebringelsen af Betalingskoler eller Realskoler for de egentlige Borgere Børn, medens Friskolerne bleve satte noget i Skygge. Dette har ganske vist forandret sig meget betydelig; der er jo sket store Fremskridt i Skolevæsenet i Kjøbstæderne, og de ere næsten alle gaaede i Retning af at forbedre Friskolerne og at forhøje den aldeles utilstrækkelige Betaling, som der forhen gaves i Betalingskolerne, noget, men langtfra saa meget, at den er tilstrækkelig til at bære selve Betalingskolen. Naar man ser hen til Kommunernes Budgetter, vil det ses, at den Betaling, som ydes for Undervisning i Betalingskolerne, paa de fleste Steder neppe udgjør en Fjerdedel af, hvad Skolerne koste Kommunerne. De øvrige Omkostninger tilveiebringes paa samme Maade som Bidraget til Friskolerne gennem Skattepaalæg. I og for sig er det nu ikke ganske retfærdigt, at der oprettes Skoler for enkelte Samsundsklassers Børn ved tvungne Skattebidrag, fra hvilke Skoler Børn af de Forældre, som end ikke have Raad til at yde et saa lille Bidrag for at faae deres Børn underviste, som der fordres, ere udelukkede. Vel er det nu i og for sig ikke stort, der ydes i Stat af den Klasse af Befolkningen, som ikke har Raad til at lade deres Børn gaa i Betalingskolerne, som Bidrag til disse Skoler, men formelt er dog den omtalte Uretfærdighed tilstede. Det er derhos meget lidet ønskeligt, at denne Standsforskjel og Alt, hvad deraf følger, paa en Maade betegnes ved de to Slags Skoler. Det forekommer mig, at det ligger nær, at de Forældre, som ikke ville nøies med den Undervisning, Kommunerne tilbyde frit for Alle, maa selv betale fuldt ud, hvad den Undervisning koster, som de ville have ud over den frit tilbudne, og derfor forekommer det mig, at det ogsaa af den Grund er nødvendigt, at der sker en Reform med Hensyn til Betalingskolerne. Forslaget gaar ingenlunde — det vil jeg udtrykkelig udtale —, ud paa at hæve Betalingskolerne; jeg vil blot have Frihed til at hæve dem. Jeg mistjender ingenlunde — og det bør jeg maasse ogsaa tilføje — den store Rytte og Gavn, som der er sket ved Betalingskolerne i Kjøbstæderne, thi vi maa huske paa, at den hele Borgerstand, som nu findes i Kjøbstæderne, egentlig er udgaaet fra disse Betalingskoler, og gennem den Dannelse, disse Mænd have faaet, er der naturligvis indirekte tilflydt Kommunerne særdeles meget Godt. Det er altsaa blot Frihed, jeg ønsker, og den er ikke til Stede, uden at en Bestemmelse som den, jeg har foreslaaet, optages i Loven; thi da Skoleplanerne ere approberede af Ministeren, beror det paa ham, hvilke Fordringer der skal stilles for, at Kommunerne kunne faae Ret til at hæve Betalingskolerne; men det bør ikke afhænge af